

EINGIN HJÁLP TIL MALENU

Í fyra ár hevur Malena Arnholdsdóttir av Skála ikki kunnað arbeiðt. Hon má vera til taks hjá soninum, sum er menningartarnaður og er ringur av epilepsi. Hóast einki hóskandi búpláss er til hansara, og Malena er noydd at vera um hann alt døgnið, fær hon onga fíggjarliga hjálp frá Almannaverkinum, tí sonurin er eldri enn 18 ár

Eydna Skaale

– Eg havi søkt allastaðni, og eg havi roynt allar móguleikar. Men eg fáí bara at vita, at tað er eingin heimild at geva mær nakra fíggjarliga hjálp, tí Ólavur er millum 18 og 67 ár. Var hann undir 18 ella yvir 67 var eingin trupulleiki. Men hann er 29 ár, og tí ber einki til, hóast hann ikki klárar seg sjálvur, og hóast einki hóskandi bútilboð er til hansara, sigur 61 ára gamla Malena Arnholdsdóttir av Skála.

Hon leggur dent á, at hon ikki er beisk um støðuna, hon er í. Men hon heldur tað vera óráttvíst og undarligt, at tað skal vera so lítil hjálp at heinta.

– Tað eru nú hálvtfimta ár síðani, at eg tók Ólav heim av búplássinum, hann tá hevði, tí tað heilt einfalt ikki hóskaði til hansara tørv. Tað gekk ikki, og hann mistreivst. Eg havi hann fegin her heima, tí hann er mær ikki tungur, sum so. Men eg fáí ikki havt eitt starv, tá eg einsamøll havi ábyrgdina av honum. Tað merkir, at eg nú í hálvtfimta ár tískil hvørki havi fingið løn ella pensjón. Og í Almannaverkinum siga tey

bara, at tey hava ikki heimild at hjálpa mær, greiðir Malena frá.

Krevur hjálp alt døgnið

29 ára gamli Ólavur Eliassen hevur diagnosuna Tuberøsa Sklerosu. Tað eru smáir knyklar, sum serliga eru í heilanum og sum gera, at hann er ringur av epilepsi. Orsakað av knyklunum og ringu krampaherðindunum er hann vorðin menningartarnaður. Hann fær heilivág fyri epilepsi, men tað vísir seg vera ógjørligt at finna nakran heilivág, sum kann forða fyri herðindunum.

Ein vanligan dag fær hann eini fyra-fimm ógvuslig krampaherðindi. Ringar dagar er tað verri – góðar dagar er tað frægari. Tá hann krampar, dettur hann oftast – og av tí, at hann 2 metrar og 5 cm høgur, eru tað mangan ógvusligt, tá hann smellur.

Ólavur hevur pentur og skeinur um allan kroppin, herfyri ruku fyra framtenn, umframt at stórt sæð allar buksur eru bøttar, tí hann dettur so ofta dagliga. Kropsliga síggjast dagligu herðindini sostatt væl – og fólk mugu altíð vera í nánd, so hann ikki kemur heilt illa fyri í einum krampaherðindi.

Men eisini í heiminum síggjast spor av krampunum. Møblar, ting, rútar og annað í húsinum brotna javnan, tí hann dettur á tað ella tekur tað við í fallinum.

Kramparnir koma bæði nátt og dag – og púra óforvarandi.

Tað er staðfest, at Ólavur hevur tørv á, at fólk er um hann 24 tímar um døgnið.

Burtursæð frá krampunum er hann væl fyri og klárar seg væl í gerandisdegnum. Hann megnar at taka sær av persónligu røktini, tosar og er sosialur. Hann má tó hava hjálp, til dómis um hann vendir klæðunum skeivt ella annað, tá hann hevur latið seg í.

Tá hann er førur fyri tí, er hann til arbeiðis á Stíggi, og hann koyrir tá við bussinum aftur og fram. Tað eru tó nógvir dagar, har hann

krampar so mikið illa, at hann ikki orkar at fara til arbeiðis.

– Ólavur hevur stuðul tvey kvøld um vikuna í níggu tímar tilsamans. Eg havi fingið at vita, at eg kann fáa meiri stuðul til hansara eftir tørv. Men tað er jú vónleyst hjá mær at siga, nær tørvurin er har, tí epilepsíherðindini kunnu ikki setast í eitt skema. Og tað tykist eisini løgið, at skipanin kann seta fremmand fólk at ansa honum, men at eg ikki kann fáa eina krónu í fíggjarligari hjálp fyri at gera júst tað, vísir Malena á.

Tilboðið var ikki nøktandi

Tá Ólavur var 18 ára gamal, fekk hann eitt tilboð á einum búplássi í Havn. Har búði hann í seks ár, inntil Malena kendi seg noyddu at taka hann heim aftur, tí tað als ikki gekk.

– Ólavur hevur altíð fingið heilivág fyri epilepsi. Men tá hann flutti á búplássið, fekk hann bráðliga heilivág móti bæði aggresiviteti og depressión, hóast hann ongantíð hevði havt tørv á tí áður, vísir Malena á.

– Í tíðini, meðan hann

Grein 19, ST-sáttmálin

At liva sjálvstøðugt og verða tikin upp í samfelagið

Limalondini viðurkenna rættin hjá øllum fólki, ið bera brek, at liva í samfelagnum á jøvnum fæti við onnur og við somu valmøguleikum, og limalondini skulu taka munagóð og hóskandi stig til at lætta um hjá fólki, ið bera brek, so tey til fulnar fáa ágóðan av hesum rætti, verða fult og heilt tikin upp í samfelagið og kunnu verða fult og heilt við í samfelagnum, eisini við at tryggja at:

- fólk, ið bera brek, sleppa at velja sær bústað og velja hvar og saman við hvørjum, tey vilja liva – á jøvnum fæti við onnur – og tey skulu ikki vera noydd at liva í serligum bústaðum.
- fólk, ið bera brek, fáa brúkt nógvar ymiskar stuðulstænar, bæði heima og á bústaðum og fáa brúkt aðrar stuðulstænar, millum aðrar persónliga hjálp til tess at lætta um gerandisdagin og at kunna verða við í samfelagnum og til tess at forða fyri, at tey verða einsamøll og avbyrgd frá samfelagnum.
- samfelagsligar tænar og veitingar til almenning sum heild eru tókar fólki, ið bera brek, á jøvnum fæti við onnur, og at tær eru lagaðar eftir teirra tørv.

búði har, var tað støðugt økt um nøgdina av heilivági, og sum avvarandi varð eg hvørki kunnað ella spurd eftir, tá tað var gjørt. Hann broyttist nóg, og at enda gekk hann runt sum ein zombie og svav tað mesta av degnum, sigur Malena og heldur á, – Tá hann so byrjaði at fáa trupulleikar av at sova um náttina, tí hann svav tað mesta av degnum, orsakað av medisíninum, fóru tey at tosa um at geva honum okkurt at sova av um náttina.

Men tá var ovboðið hjá Malenu. Hon tosaði við ein psykiatara, sum helt, at Ólavur als ikki hevði tørv á so nógvum heilivági, og at hann saktans kundi trappast úr nógva heiliváginum aftur.

Tað vildu tey tó ikki hava ábyrgdina av á stovninum. So tað endaði við, at Malena segði búplássið upp, tók hann heim aftur og byrjaði at trappa heilivágin niður aftur. Spakuliga dagaði tá tann gamli Ólavur fram aftur, og hann gjørdist sjónliga glaðari og meiri livandi aftur.

– Meðan hann var har, bað eg tey áhaldandi um at gera meiri saman við honum, fara til konsertir, á mæti ella í kirkju, sum hann er vanur við heimanífrá – ella út at ganga túrar við honum. Men einki batti. Hann hevði lítið lív og teirra loysn var heilivágur.

– Tað var, sum at Ólavur ikki hóskaði inn í tað tilboðið, sum var. Men heldur enn at broyta tilboðið, so tað hósk-